





RADI DİKİCİ

*Aşkın Kavurduğu Güneş*

**ZEKİ MÜREN**



Remzi Kitabevi

AŞKIN KAVURDUĞU GÜNEŞ: ZEKİ MÜREN / Radi Dikici

© Remzi Kitabevi, 2018

Her hakkı saklıdır.

Bu yapıtın aynen ya da özet olarak  
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin  
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

*Editör:* Ömer Erduran

*Kapak:* Ömer Erduran

*Kapak fotoğrafı:* Arlan Alpar

*Albüm fotoğrafları:* Ümran Bir, Arlan Alpar, Sevgi Özüit  
Erkan Özerman, Ali Onur Kılıç

ISBN 978-975-14-1871-5

BİRİNCİ BASIM: Ekim 2018

*Kitabın basımı 5000 adet yapılmıştır.*

---

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul

Sertifika No: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090

www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi

4. Cad. No: 77 Bağcılar-İstanbul

Sertifika No: 12068 / Tel (212) 629 0615

Cilt: Çifçi Mücellit, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi

5. Cad. No: 24-25 Bağcılar-İstanbul

Tel (212) 629 4783

*Her güftede, her bestede çağlardı sesi  
Her nağmede gök kubbeyi dağlardı sesi  
Emsalini ilham edecek benzeri yok  
Âlemleri ahretlere bağlardı sesi*

**YILMAZ KARAKOYUNLU**



*İnsanoğlu olağanıüstü olmaya çalışmaz.  
Olağanıüstü şeyleri gerçekleştirmeye çalışır.*

**SIR EDMUND HILLARY**

*Herkesin içinde karşıt gler vardır.  
Karanlık ve aydınlık.*

**LAO TZU'nun Tao Te Jing adlı eserinden**

*En büyük sanat, başkalarını mutlu etmektir.*

**P. T. BARNUM**

*Sevmek yařamak demek.  
İnsanın dünyaya geldiğine ısınmak demek.  
En güzeli candan sevebilmek.  
Gönülden sevebilmek ve de gerçek sevebilmek.*

**ZEKİ MÜREN**





# İçindekiler

Önsöz.....	11
------------	----

## I. BÖLÜM

Bu Bir Mucize... Bir Sanatkâr Doğuyor... ..	23
Boğaziçi Lisesi ve Talimhane.....	28
İlk Radyo Konseri ve Perde Arkası.....	33

## II. BÖLÜM

Beklenen Şarkı.....	51
Berrin ve Küçük Çiftlik Gazinosu.....	58

## III. BÖLÜM

Zeki Müren ve Müzeyyen Senar 1.....	77
Radyo ve Zeki Müren.....	88
Sahne ve Zeki Müren.....	97

## IV. BÖLÜM

Perde Hayatı veya Zeki Müren'in Filmografisi.....	119
Kostümleri.....	125
Bir Dönemin Sonu.....	132

## V. BÖLÜM

Maksim Gazinosu.....	139
Zeki Müren ve Müzeyyen Senar 2.....	151

## VI. BÖLÜM

Gazinolar.....	163
Aspendos Konseri.....	173

## VII. BÖLÜM

Maksim ve Sonrası... ..	187
Cik...Cik...Kuşum .....	196

## VIII. BÖLÜM

O Bir Kez Aşkla Kavruldu... ..	205
Osman Kavran.....	224

## IX. BÖLÜM

Mutluluğun Tadı 1 Arlan Alpar ve Sevgi Özüt.....	235
Mutluluğun Tadı 2 Fatoş ve Meloş, Diğerleri... ..	246
Ses Telleri... ..	257
O Hayatını Türkiye'ye Adadı... ..	261

## X. BÖLÜM

Sahnelere Veda... ..	271
İstanbul'a ve Berrin Hanım'a Veda... ..	281
Dönülmez Akşamın Ufkundayız... ..	287
Sonsöz.....	291
Ekler.....	293
Dizin .....	322

## ÖNSÖZ

26 Nisan benim doğum günümdü. Tüm aile toplanmıştık. Dostlar, eksik olmasınlar, beni yalnız bırakmamışlardı. Ertesi gün seyahate çıkacağım için veda edip biraz erken ayrıldılar. Gece yarısını geçmişti yatağa girdiğimde. Tam iki saat uyku tutmadı. Kafamda aylardır yazdığım Zeki Müren'in aylardır yazdığım hayat hikâyesi vardı. Öyle kaynaklara ulaşmıştım ki, artık onu kendim kadar tanıyordum. Gözlerimde hep onu canlandırabiliyordum. Varlığını hissedebiliyordum. 1951-1955 yılları arasında radyoda söylediği şarkılarını dinlerken, o saz heyetiyle birlikte sanki karşımda söylüyordu. Gazino programını dinlediğimde, sanki ben de izleyiciler arasındaydım. Günlük hayatındaki davranış biçimini ve yaşam şeklini adeta ezberlemiştim. O, bildiğimiz Zeki Müren'den çok farklı idi. Çünkü eskilerin dedikleri gibi, tam anlamıyla mazbut bir ev hayatı vardı. Muhteşem bir sanatçıydı ama, sade bir insandı. O da birtakım alışkanlıkları olan bir “*insan*” olarak yaşamıştı. Bu tarafı da bugüne kadar hiç kimsenin umurunda olmamıştı.

Saate baktığımda 02.35'ti. Kafamdaki Zeki Müren bana sürekli olarak bir mesaj veriyordu. Ama ne olduğunu bir türlü çıkaramıyordum. Dakikalarca yatağın içinde dönüp durdum. Aklımdan geçen hep aynı soruydu: Ne demek istiyor? Sağa dön, yok. Sola dön, yok. Artık sabırsızlanmaya başlamıştım. Herhalde bir an dalmışım; karşımda beliriverdi. Ben ona, “Deminden beri ne demek istiyorsun Allah aşkına?” diye sordum. İşte o zaman fısıldayarak; “Bana sakın herkes gibi sanat güneşi deme. Açıkçası bu adı hem sevdim hem de ondan bıktım. Bana, *aşkın kavurduğu güneş* de, çünkü, zaten yazdın, gerçek bu,” dedi. Birden gözümü açıp yataktan fırladım. Yarına bırakırsam belki unutabilirdim. Hemen bilgisayarımı açtım. 240 sayfasından fazlasını yazdığım kitabın ilk sayfasına,

“*Aşkın Kavurduğu Güneş*”

**ZEKİ MÜREN**

yazdım. Evet, inanması ne kadar zor olsa da, bu ismi o istemişti. Böylece her şey yerli yerine oturdu. Artık yatıp uyuyabilirdim...

Bu kitap esas itibariyle Zeki Müren’in doğduğu 6 Aralık 1931 yılından başlayarak, sahneleri terk ettiği 1980-81 yılına kadar olan dönemi kapsamaktadır. Yani 49 yıllık bir dönem. Biyografi diyebilir miyiz? Belki. Daha doğrusu 49 yılı kapsayan biyografi. Yazdıklarımın çok büyük bölümünü okurlar ilk defa okuyacaklar ve görecekler ki karşılarında farklı bir Zeki Müren var.

Zeki Müren’i yazmaya karar verdiğimde karşıma iki farklı karakter çıktı. Yüceliklere tırmanan sanatçı Zeki Müren ile insan olarak günlük hayatını sürdüren Zeki Müren.

Yaşamı boyunca sanatçı kişiliği öne çıkarılarak tanınan Zeki Müren, bu kişiliğinin arkasına sığınıp, olumlu veya olumsuz insani özelliklerini genellikle saklamıştı. Diğer taraftan, dönemin şartları gereği, özellikle onunla çıkar ilişkisi olan kişiler, onu methetme yarışına girmişlerdi. Esasında herkes her şeyi bilmekte ama bilmiyormuş gibi davranmaktaydı veya davranmak mecburiyetinde kalmıştı. Zaten bizatihi Zeki Müren de bunun böyle olmasını sağlamak için elinden gelen gayreti göstermekten geri kalmamıştı. Gerek sanat hayatıyla ilgili olumsuz konuşmaları ve gerekse özel hayatıyla ilgili en ufak imada bile bulunanları yanından uzaklaştırmıştır.

Müzeyyen Senar’dan Zeki Müren’i çok dinlemiştim. Zaten bir kısmını da, Müzeyyen Senar hakkında yazdığım iki kitapta, yani *Cumhuriyet’in Divası Müzeyyen Senar* ve *Müzeyyen Senar Efsanesi* kitaplarında anlatmıştım. Bu kitapta yeri geldikçe onlara da değindim.

Doğrusu 6 Aralık 2016 gününe kadar Zeki Müren hakkında kitap yazmak aklımın köşesinden geçmemişti. Eşim de aynı gün doğmuştu. Zeki Müren’den daha gençti. Eşimin doğum gününü kutlarken büyük oğlum Halil Dostal sözü Zeki Müren’e getirdi.

“Biliyor musun baba,” dedi, “eşimin teyzesi Ümran (Bir) Hanım ve onun büyük teyzesi Berrin Hanım, daha doğrusu Bedriye (Gençoğ-

lu) Hanım, Zeki Müren'in sahneyi bıraktığı 1980 yılına kadar onun en büyük yardımcılarıydı. Berrin Hanım, Zeki Müren'le birlikte aynı evde tam 25 yıl geçirdi. Son altı veya yedi yılda, Ümran Hanım da onlarla yaşadı. Berrin Hanım anlattıklarıyla Zeki Müren'i bize daha çok sevdirmişti. Ancak bildiğim kadarıyla onun hakkında başka kimseyle konuşmadılar. Hatta birkaç talebi önce Berrin Hanım'ın ve daha sonra da Ümran Hanım'ın reddettiğini biliyorum. Berrin Hanım 1993 yılında bir trafik kazası sonucu vefat etti. Ümran Hanım seninle konuşur mu, bilemem,” dedi ve ekledi, “Ümran teyzede Berrin Hanım'ın Zeki Müren'le 1955'ten itibaren yaşadıklarının hikâyesi varmış. Zaman zaman bir defterden bahsedirdi. Bu hikâyenin o defterde yazılı olduğunu söylerdi. O defteri sana gösterir mi onu da bilemem.”

Ümran Hanım Edremit'te yaşıyordu. Kendisini aradım. O da bana Müzeyyen Senar'la ilgili yazdığım iki kitabı okuduğunu söyledi. Sonra da bugüne kadar kendisiyle bu konuda konuşmak isteyenleri kabul etmediğini, ancak benimle görüşebileceğini söyledi. Açıkçası çok heyecanlanmışım.

Ümran Hanım beni evinde kabul etme nezaketini gösterdi. Teyzesinin yazdırdığı defteri çıkarıp önüne koydu. Yaklaşık dört saat bittiğinde konuların bir kısmını görüşmüştük. Büyük bir şans eseri Zeki Müren'in son şoförü Aktan Erdemer de orada yaşıyordu. Onun anlattıkları için bir saat yeterli oldu. Çünkü çoğu Bodrum dönemini kapsıyordu ve benim konumun dışındaydı.

Ümran Hanım'la birkaç kez görüştük. Ayrıca en az 20 kez, bazı noktaları teyit etmek için telefonla da konuştuk. Onun Zeki Müren hakkında anlattıkları kadar Berrin Hanım'dan kalan belgeler de birçok konunun açıklanmasında çok önemli oldu.

Bu görüşmelerimiz sırasında defterin gerçek hikâyesini de öğrendim. Daha sonraki sayfalarda okuyacağımız gibi, Zeki Müren'den ayrıldıktan sonra Edremit'te yaşamaya başlayan Berrin Hanım yeğenine, “Senin bulunmadığın dönemle ilgili yaşadıklarımın birçoğunu sana anlattım. Sen de dinledin, notlar aldın ama yeterli değil. Öyle bir zaman gelir ki, bakarsın Zeki Müren'i ciddi bir şekilde yazmak isteyen biri çıkar. Onun için aç bakalım defterini; ben anlatayım, sen yaz. Gün ola, harman ola,” demiş. (*Resim 26, 27*)

Ümran Hanım'ın tüm anlattıklarını ses cihazıma aynen kaydettim.

İleride anlatacağım gibi, yaşanan olaylarla ilgili Berrin Hanım'dan kalan belgeler de vardı. Bu belgeler İstanbul'daydı. Bu belgeleri getirdiğinde İstanbul'da tekrar buluştuk. Onları kitabın sayfaları arasında göreceksiniz.

Yine Zeki Müren'in yakın arkadaşlarından biri olan Arlan Alpar Bey'le Müzeyyen Senar nedeniyle zaten daha önceden tanışıyorduk. Kendisini aradığımda, memnuniyetle yardımcı olacağını ifade etti. Arlan Bey'le evinde buluştuk. Ayrıca Faruk Onur Korzay da o gün Arlan Bey'in misafiriydi.

Tam altı saat boyunca Zeki Müren'i konuştuk. Orada bir hazineyle karşılaştım. Hiçbir yerde bulunması mümkün olmayan müthiş bir Zeki Müren arşivi vardı. Belgeler, konser kayıtları, radyo kayıtları ve hatta bazı özel kayıtları dinledik. Bir kayıтта Zeki Müren Arlan Bey için şöyle diyordu: "Sevgili Arlan, en zor günlerimde bile yardımına koşuyorsun. Ne mutlu bana, senin gibi bir arkadaşım var."

Bu zamana kadar sahne hayatına baktığımız zaman, Maksim'de, Çakıl'da, Gar Gazinosu'nda veya Lunapark'ta program yaptı, şöyle başarılı oldu, böyle başarılı oldu diye yazılmıştır. Ama bu yazılarda, hangi şarkıları okuduğu, izleyicilerle nasıl diyalog kurduğu, gazinolardaki atmosferin nasıl olduğu hakkında hiçbir bilgi yoktur. Zeki Müren'in sahneyi bıraktığı 1980 yılında doğanlar bugün 38 yaşına vardılar. Tabii yaşları bir hayli ilerlemiş kişiler o günleri ve o gazinoları hatırlamaktadırlar ama, yeni jenerasyonların da Zeki Müren'i, onun sahnesini ve halen gündemde olan şarkılarını nasıl icra ettiğini bilmeye hakları var. Arlan Bey bana tüm kayıtlarını büyük bir içtenlikle açtı. Hatta kayıtları bana ulaştırmak için çeşitli fedakârlıklar yaptı. Bu arada Faruk Onur Korzay Hoca'nın da yardımlarını unutmamamız lazım. Tüm CD'leri, görüntü kayıtlarını hep o hazırladı.

Gönül Yazar... Sevgili Gönül Yazar her zamanki gibi bütün kalbini açarak tüm bildiklerini bana aktardı. Onunla daha önce Müzeyyen Senar biyografisini yazarken konuşmuştuk. Kendisi için uygun olmasa da bütün bildiklerini anlatmaktan çekinmedi. Sevgili Gönül için bir şey daha söylemek isterim: Onda sanki bir şeytan tüyü var. Söylediği ilk cümleyle sizi yakalıyor; son cümlesine kadar onu dinliyorsunuz. Zaman akıp gidiyor; sanki iki saat değil, iki dakika geçmiş gibi oluyor. Sahne başarısında bunun da büyük payı olduğuna hep inanmışımdır.

Bu kitapla ilgili olarak daha henüz düşünce safhasındayken bir akşam yemekte yakın akrabam (baldızım) Aytaç Arsay’a Zeki Müren’den bahsettim. O da bana, “Zeki’yi bana sormalısın ayol,” dedi, “benden üst sınıftaydı ama en az iki yılımızı akademide beraber geçirdik.” Şaşırmıştım. 50 yıl boyunca aramızda Zeki Müren adı hiç zikredilmemişti. O kadar hoş şeyler anlattı ki, umarım siz de çok beğeneceksiniz.

Kitapta okuyacağınız gibi, Çakıl Gazinosu’nun sahipleri Nevzat ve Behzat Şenyıldız kardeşlerdi. Nevzat Bey ve eşi Mediha Hanım kapı komşumuzdu. Onlarla yıllardır tanışıyor ve görüşüyorduk. Nevzat Bey’den, Zeki Müren için bana zaman ayırması ricasında bulundum. Cevabı şöyle oldu: “Bu konuda bugüne kadar hiç kimse ile konuşmadım. Ancak siz yazarsanız seve seve anlatırım. Hatta sizden ricam lütfen Zeki Müren’i yazın. Onu toplumun iyi tanınması lazım. Ben ve kardeşim Behzat bu konuda yardımcı oluruz.”

Bir gün komşumla oturduk. Uzun uzadıya anlattı. Zeki Müren dışında, Çakır, Çakıl ve Gar Gazinosu ile ilgili bilgileri de verdi. Bunlar ileride araştırma yapacaklar için belge nitelikte. Nevzat Bey’in kardeşi Behzat Bey ise, bu konuda konuşmak istemediğini söyledi.

Nevzat Bey ve Mediha Hanım, bizde kaldığı günlerde Müzeyyen Senar’la karşılaştıkları zaman, eski günleri anarak sohbet ederlerdi. Akıl tutulması denen bir şey vardır. Bana bu kadar yakın oldukları halde, genellikle müzikle ilgili konuşmalarına şahit olduğum komşum Mediha Hanım’a Müzeyyen Senar’ı hiç sormadım. Onu 2017 yılında kaybettik. Daha fazla bir şey söylememe gerek yok. Ne kadar çok şey kaçırdığımı, eşi Nevzat Bey’in Zeki Müren konusunda anlattıklarını dinledikten sonra anladım. Ama ne yazık ki, iş işten geçti.

Sevgi Özütlü Hanım Bodrum’da yaşıyor. Kendisini aradım. Bana Zeki Müren’le nasıl tanıştığının hikâyesini anlattı. Çok ilginç. Ancak Zeki Müren’le olan dostluğunun hikâyesi bambaşka. O kadar orijinal ki... Kitabın birçok sayfasında Sevgi Hanım’ın anlattıklarıyla buluşacaksınız. Sevgi Hanım olmasaydı belki birçok Zeki Müren gerçeğini öğrenemeycektik. Örneğin Aspendos konserini bu kadar detaylı yazamayacaktım. Okurlarımız onun anlattıkları bazı gerçeklere çok şaşıracaktılar.

Zeki Müren’in üniversite hayatından ilginç anılara ulaşmıştım ama, Boğaziçi Lisesi yılları, yani 1946-1950 dönemi hakkında bilgi edinmek

kolay değildi. O yıl liseye başlayanlar eğer hâlâ hayattaysalar 87 yaşında olmalıydılar.

Kadim dostum Erkan Altaca'yı bir vesile ile aramıştım. Kitaptan bahsettim. "Biliyorsun," dedi, "Ben Talimhane'de doğdum, büyüdüm. Lisede okurken, Güngör üniversite öğrencisiydi. Zeki Müren 1952 yılında kısa bir süre Talimhane'de yaşadı. Benim ve Güngör'ün ilginç anıları var. Onları anlatırız. Ancak daha önemlisi, benim yakın dostum Şükrü Ersoy, Zeki Müren'in Boğaziçi Lisesi'nden sınıf arkadaşı. Onu ararım. Konuşursun."

Gerçekten Fenerbahçe'nin efsane kalecisi Şükrü Ersoy, Zeki Müren'in sınıf arkadaşıydı. O anlattı. Ben kaydedip yazdım. Tereddüt ettiğim konularda telefon ettiğimde hemen cevap verdi. Böylece Zeki Müren'in Lise ve Talimhane hayatını da öğrenmiş oldum.

Zeki Müren ve Sezer Sezin'le çevirdikleri *Altın Kafes*, Nilüfer Aydan'ın ilk filmiydi. Onun sayesinde, Zeki Müren'in film serüvenini, ilk defa canlı bir tanıktan öğrenme fırsatına kavuştum.

Yazmaya başlayınca gördüm ki, hem konuştuğum bu kişilerden aldığım bilgi ve belgeler hem de benim yaptığım inceleme ve araştırmalardan sonra ortaya tümüyle farklı bir Zeki Müren çıktı. Ayrıca onun şöhret basamaklarını tırmanmasındaki farklı etkenlerin varlığı da dikkat çekiciydi ve asla yazılmamıştı.

Zeki Müren'in bazen ima yoluyla ifade edilse de, açıkça değinilmekten dikkatle kaçınılan bir özel hayatı vardı. Bu konuda beni en çok şaşırtan şey, 25 yıllık sanat hayatı boyunca, bazı gazetelere yazdığı yazılarda olsun, birçok gazeteciyle yaptığı söyleşilerde olsun kendi tercihini aslında gayet açık bir şekilde ifade etmesine rağmen kimsenin bunu tam anlamıyla değerlendirememiş olmasıdır. Çünkü onlar Zeki Müren'den tek kelimeyle net bir cevap almaya çalışmışlar ve Zeki Müren açıkçası hepsinden daha zeki olduğu için, asla başarılı olamamışlardır. Okurlarımız, kendisinin de ifade ettiği gibi, hayatının en büyük aşkını kitabın sayfaları arasında bulacaklar.

Gerçekleri, onun sanatçı kişiliğine saygı göstererek yazdık. Çünkü unutmayalım ki, o hassas bestelerin sahibi olan Zeki Müren bir aşk adamıydı. O aşkla beslendi. Zaten ondan kaçamazdı. Tercih farklı olsa bile...



Okuyucular bugüne kadar hiç bilmedikleri bir Zeki Müren’le karşı karşıya kalacaklar. Onu bir sanatçı olarak zaten çok seviyorlar; ben yazdıktan sonra da bir insan olarak, belki bazı kusurlarıyla birlikte sevecekler. Zeki Müren, o güne kadar sahne dünyasında yapılmayanları yapmış, her şeye rağmen narin vücuduyla çok büyük bir sahne yükünü 25 yıl süreyle taşıyabilmiştir. Üstelik, *Beklenen Şarkı* filmini bir tarafa bırakırsak, 1955’ten 1971’e kadar 17 film de çevirmiştir. Düşünün; gündüz film sekinde çalışan Zeki Müren, gece 23.30’dan itibaren de en az bir buçuk saat izleyicilerin karşında olmak mecburiyetindedir. Tek başına. Bu hiç kolay bir şey değildir.

Sanat dünyasında Türk musikisiyle ilgili bir mihenk taşı vardır: Zeki Müren dönemi. Yazılırken kullanılan veya kullanılacak ifade şudur: Zeki Müren’den önce, Zeki Müren’den sonra.

TRT’de Gülgün Feyman’la yaptığı söyleşide kendi felsefesini anlatmış. Onu bilmemizde yarar var: “Ben insanlara hoşça vakit geçirmeyi düşünmedim. Şiirlerimde, bestelerimde, okuduğum şarkılarda, seçtiğim repertuarda, sahnedeki tutumumla ve de konuşmalarım la bir mesaj vermek istedim. O da insan sevgisidir. İnsanların birbirlerini sevmelerini telkin etmek istedim.” Bu sözlerinin ne derece gerçek olup olmadığına sizler kitabı okuduktan sonra karar vereceksiniz.

Türk musikisi Zeki Müren olduğu için daha zengindir. O çok büyük bir sanatkâr. Hatta hepimizin bildiğinden daha büyük bir sanatkâr. Buna da yine kitabı okuyarak şahit olacaksınız.

Yazılanların tümüyle ilgili fotoğraflar kitabın albüm bölümünde yer alıyor. Bu kitapta konusu geçen bazı olayların belgeleri ve Zeki Müren’e ait özel fotoğraflar da bu albümün içindedir. Kitabı okurken sık sık albüme bakmanızı öneririm.

Teşekkür ederim:

Zeki Müren’in “Sen benim en yakınım sını. Sen benim yaşlı çocuğum sını. Tek sevenimsin, yıllarımsın, sırlarımsın. Sen tek duamsın benim. Belki de sevdiğim, saydığım tek kadınsın,” diye andığı Berrin Hanım’la, asıl adıyla Bedriye Gençoğlu ile başlamak istiyorum. O olmasaydı bu kitap olmazdı.

